

KNF

KOMISJA
NADZORU
FINANSOWEGO

**Nadzór nad wypełnianiem obowiązków
informacyjnych przez emitentów papierów
wartościowych prowadzony w 2019 roku**

Spis treści

1	Wstęp.....	4
2	Analiza sprawozdań finansowych i działania nadzorcze	4
3	Analiza informacji niefinansowych i działania nadzorcze.....	9
4	Analiza terminowości publikacji i kompletności zawartości raportów okresowych emitentów oraz działania nadzorcze	11
5	Analiza informacji poufnych emitentów i działania nadzorcze	14
6	Wybrane obszary dotyczące raportowania finansowego, na które należy zwrócić uwagę.....	15
6.1	Skutki pandemii COVID-19.....	16
6.2	Zastosowanie MSSF 9.....	17
6.3	Ryzyko kredytowe i ryzyko płynności.....	18
6.4	Zastosowanie MSSF 15.....	20
6.5	Wdrożenie MSSF 16	22
6.6	Kontrola i konsolidacja.....	25
6.7	Jednolity elektroniczny format raportowania (ang. European Single Electronic Format, ESEF)	27
7	Podsumowanie	29

Cel sporządzenia raportu

Raport przedstawia informacje dotyczące nadzoru nad wypełnianiem obowiązków informacyjnych przez emitentów papierów wartościowych w związku z ich uczestnictwem w obrocie na rynku kapitałowym.

Raport jest przygotowany dla użytkowników informacji regulowanych, emitentów oraz biegłych rewidentów, żeby przyczynić się do prawidłowego i spójnego stosowania odpowiednich wymogów raportowania. Wysokiej jakości, przejrzyste informacje są bowiem kluczowe w procesie decyzyjnym podejmowanym przez inwestorów. Nienależyte wykonywanie obowiązków informacyjnych przez emitentów powoduje z kolei brak powszechnego i równego dostępu do kompletnej i rzetelnej informacji, która jest czynnikiem o podstawowym znaczeniu z punktu widzenia prawidłowości działania mechanizmów rynkowych. Brak przejrzystości informacji podważa zaufanie inwestorów do rynku i notowanych na nim papierów wartościowych.

1 Wstęp

Do zadań Departamentu Spółek Publicznych (DSP) Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), należy m.in. sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem przez podmioty nadzorowane obowiązków związanych z ich uczestnictwem w obrocie na rynku kapitałowym, w zakresie określonym przepisami prawa - zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym.¹

Nadzór DSP w zakresie obowiązków informacyjnych obejmuje sprawozdawczość finansową (w szczególności w zakresie zgodności z MSSF²), sprawozdania z działalności oraz informację niefinansową. Ponadto sprawowany jest nadzór nad informacjami poufnymi wszystkich emitentów, których papiery wartościowe dopuszczone są do obrotu na rynku zorganizowanym (na rynku regulowanym i w alternatywnym systemie obrotu - ASO³).

Informacje publikowane przez emitentów są analizowane pod kątem oceny ich zgodności z obowiązującymi regulacjami, a także podejmowane są odpowiednie środki służące eliminowaniu naruszeń tych wymogów.

W częściach od drugiej do piątej raportu przedstawione zostały informacje na temat działań nadzorczych podejmowanych w 2019 r. w odniesieniu do poszczególnych obszarów prowadzonego nadzoru tj. sprawczości finansowej, terminowości i kompletności raportów rocznych, informacji niefinansowych i informacji poufnych.

W części szóstej natomiast omówione zostały szczególnie istotne zagadnienia z zakresu sprawozdawczości finansowej, które wyniknęły podczas analiz prowadzonych w 2019 r. ale ich znaczenie jest na tyle duże, że emitenci powinni zwrócić na nie uwagę przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za kolejne okresy sprawozdawcze.

2 Analiza sprawozdań finansowych i działania nadzorcze

Nadzór w zakresie zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami dotyczącymi sprawozdawczości oparty jest na wyborze emitentów, z zastosowaniem

modelu mieszanego uwzględniającego analizę ryzyka, wybór losowy lub rotację. Analizie nie podlegają wszystkie sprawozdania finansowe każdego z emitentów.

Wybór sprawozdań do analizy i rodzaj analiz

¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (j.t. Dz.U 2019 poz. 1871 ze zm.)

² Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, Międzynarodowe Standardy Sprawozdaw-

czości Finansowej oraz związane z nimi interpretacje ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej

³ Zakres nadzoru nad emitentami z ASO wskazany został w rozdziale 5

W 2019 r. do analizy pod kątem zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi sprawozdawczości finansowej wybrano w szczególności sprawozdania finansowe emitentów:

- do których skierowano uprzednio zalecenia;
- w przypadku których biegły rewident sporządził sprawozdanie z badania zawierające zmodyfikowaną opinię albo raport z przeglądu zawierający zmodyfikowany wniosek;
- ze znaczącym poziomem zadłużenia z tytułu emisji obligacji i relacji wartości zobowiązań do posiadanych aktywów oraz niekorzystną wartością wskaźnika płynności bieżącej;
- przeprowadzających pierwszą ofertę publiczną akcji, w związku z postępowaniem administracyjnym o zatwierdzenie prospektu emisyjnego;
- wybranych losowo.

Tabela 1. Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe podlegały analizie okresowej w latach 2017-2019

Rok	Liczba emitentów z rynku regulowanego (GPW w Warszawie i Bond-Spot)* na koniec roku	Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe podlegały analizie**	Udział w łącznej liczbie emitentów z rynku regulowanego
2017	456	103	22,6%
2018	441	96	21,8%
2019	436	96	22,0%

* bez FIZ i emitentów, dla których RP jest państwem przyjmującym

**Liczba emitentów za 2018 rok obejmuje również analizę historycznych informacji finansowych emitentów dokonujących pierwszej oferty publicznej (w 2018 r. było ich 10)

Źródło: Opracowanie własne

Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej w 2019 r. utrzymany został, podobnie jak w poprzednich latach, wysoki priorytet przyznany kryterium występowania zastrzeżeń w sprawozdaniach z badania sprawozdań finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia

opinii negatywnej. Uwzględnione zostało również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych, odmowy wyrażenia wniosku lub wnioski negatywne. Emitenci ze zmodyfikowanymi opiniami lub wnioskami z przeglądu stanowią ok. jednej trzeciej wszystkich analiz.

W związku z powyższym, przedmiotem analizy są często również sprawozdania finansowe emitentów, w przypadku których wystąpiło zagrożenie lub brak kontynuacji działalności. Dotyczy to przede wszystkim emitentów, którzy złożyli lub wobec których złożono wnioski restrukturyza-

cyjne lub wnioski o ogłoszenie upadłości, a także emitentów, w przypadku których w sprawozdaniach z badania sprawozdań finansowych lub raportach z przeglądu skróconych sprawozdań finansowych wystąpiły zastrzeżenia lub odmowy wyrażenia opinii / wniosku związane z zagrożeniem kontynuacji działalności.

Tabela 2. Liczba emitentów ze zmodyfikowaną opinią w sprawozdaniu z badania lub zmodyfikowanym wnioskiem w raporcie z przeglądu

Okres sprawozdawczy	Rok 2017	I półrocze 2018	Rok 2018	I półrocze 2019
Opinie lub wnioski z zastrzeżeniami	19	25	20	12
Odmowy wyrażenia opinii lub sformułowania wniosku	10	6	9	5
Opinie lub wnioski negatywne	1	1	1	0
RAZEM	30	32	30	17
Liczba emitentów na koniec roku obrotowego*	456	456	441	441
Udział w liczbie emitentów na koniec roku obrotowego	7%	7%	7%	4%

* bez FIZ i emitentów, dla których RP jest państwem przyjmującym

Źródło: Opracowanie własne

W stosunku do danego sprawozdania finansowego przeprowadzana jest analiza pełna lub analiza tematyczna. W przypadku emitentów, u których

weryfikowane jest jedynie zastosowanie zaleceń przeprowadzana jest analiza sprawdzająca.

Analiza pełna – analiza całego sprawozdania finansowego, mająca na celu identyfikację wszelkich braków lub nieprawidłowości.

Analiza tematyczna – analiza ograniczona do zakresu dotyczącego pewnych zagadnień, zastosowania określonych MSSF (np. analiza wybranych pozycji lub części sprawozdania finansowego),

Analiza sprawdzająca – weryfikacja kolejnych sprawozdań finansowych tylko pod kątem wprowadzenia koniecznych poprawek i uzupełnień, w szczególności w przypadku przekazania danemu emitentowi zaleceń.

Tabela 3. Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe zostały poddane analizie okresowej w 2019 roku, w podziale na rodzaj analizy

Rodzaj analizy	Liczba emitentów
Analiza pełna	10
Analiza tematyczna	84
Analiza sprawdzająca	2
Suma	96

Źródło: Opracowanie własne

W 2019 r. analiza tematyczna obejmowała przede wszystkim zagadnienia objęte europejskimi wspólnymi priorytetami nadzorczymi ESMA dla sprawozdań finansowych za rok 2018, a także zastosowanie wymogów dotyczących ujawnień o założeniu kontynuacji działalności oraz ujawnień o ryzyku płynności.

Tematyka europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych odnoszących się do sprawozdań finansowych za 2018⁴ rok dotyczyła:

- zagadnienia związane ze stosowaniem MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*,
- zagadnienia związane ze stosowaniem MSSF 9 *Instrumenty finansowe* oraz
- ujawnienie informacji na temat przewidywanego wpływu wdrożenia MSSF 16 *Leasing*.

Na poniższej grafice zaprezentowano wybrane niezgodności wynikające z przeprowadzonej w 2019 r. analizy sprawozdań finansowych emitentów.

⁴https://www.knf.gov.pl/o_nas/wspol-praca_miedzynarodowa/unia/ESNF/aktualnosci?articleId=63613&p_id=18

Rysunek 1. Wybrane niezgodności stwierdzone w trakcie analizy sprawozdań finansowych w 2019 r.

MSSF 9

- Brak ujawnień lub niejasne zasady rachunkowości
- Wątpliwości co do macierzy odpisów
- Nieuwzględnienie nikłych szans na uzyskanie korzyści ekonomicznych
- Nieuwzględniona zmiana terminów płatności
- Nieuwzględniona zmiana skutkująca wyłączeniem z bilansu

MSSF 15

- Brak ujawnień lub niejasne zasady rachunkowości
- Niejasny sposób analizy i oceny poszczególnych kontraktów
- Wątpliwości co do ustalenia czy emitent jest pośrednikiem czy zleceniodawcą (agent / principal)
- Nieprzejrzysta prezentacja aktywów / zobowiązań w bilansie
- Brak ujawnień dotyczących kategorii przychodów

Kontynuacja działalności, ryzyko płynności

- Nieuzasadnione stwierdzenie o „braku zagrożeń dla kontynuacji działalności”
- Brak ujawnień nt. zagrożeń dla kontynuacji działalności
- Ogólnikowe ujawnienia dot. zarządzania ryzykiem płynno
- Niewystarczające informacje w analizie wymagalności zobowiązań
- Brak informacji o naruszeniu warunków finansowania

Konsolidacja, połączenia, współkontrola, jednostki podporządkowane

- Brak konsolidacji jednostki faktycznie zależnej
- Nieuzasadniona konsolidacja innej jednostki
- Wątpliwości co do występowania współkontroli nad inną jednostką
- Niejasne zasady wyceny inwestycji w jednostkę stowarzyszoną
- Brak ujawnień dotyczących połączenia

Podatki

- Nieuzasadnione ujmowanie aktywów wynikających ze sporów z administracją podatkową
- Wątpliwe ujęcie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego
- Brak ujawnienia dowodów potwierdzających zasadność ujęcia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Utrata wartości aktywów

- Zastosowanie niewłaściwego parametru beta
- Przyjęcie wysokiej stopy wzrostu dla przepływów pieniężnych w okresie rezydualnym
- Wątpliwości co do spójności założeń do testu na utratę wartości
- Niedokonanie testu na utratę wartości CGU z wartością firmy po połączeniu
- Brak uwzględnienia przesłanek utraty wartości
- Niepełne ujawnienia dot. testów na utratę wartości

Wartość godziwa

- Nieuwzględnienie stanu dłużnika przy wycenie jego instrumentów dłużnych
- Uznanie skorygowanej ceny nabycia za wartość godziwą

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej analizy

W zakresie praktycznego zastosowania MSSF, przydatne jest także zapoznawanie się z zamieszczanymi na stronie internetowej ESMA⁵ pakietami

Działania nadzorcze

Po analizie sprawozdań finansowych, jeśli występują podejrzenia lub wątpliwości co do ich prawidłowości, kierowane są prośby o dodatkowe wyjaśnienia do emitenta lub firmy audytorskiej, na podstawie art. 68 ust. 1 i 2 ustawy o ofercie publicznej.⁷

Na podstawie art. 68 ust. 5 ustawy o ofercie publicznej, KNF wydaje zalecenia w stosunku do emitenta w celu za-

decyzji dot. nadzoru nad informacją finansową, podjętymi przez europejskie organy nadzoru⁶.

przestania naruszania obowiązków informacyjnych. Wydanie zalecenia służy temu, aby emitent, poprzez odpowiednią korektę danego sprawozdania finansowego lub następnych sprawozdań finansowych, mógł możliwie szybko wyeliminować nieprawidłowość i zapewnić, by użytkownik sprawozdania finansowego miał dostęp do prawidłowych i pełnych informacji. Wykonanie zaleceń jest monitorowane.

Komunikacja z emitentem i zalecenia

W 2019 r. do 67 emitentów skierowano **żądanie wyjaśnień** dotyczące sprawozdawczości finansowej.

3 Analiza informacji niefinansowych i działania nadzorcze

Zgodnie z art. 49b ustawy o rachunkowości⁸ jednostki, w tym emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym, zawierają dodatkowo w sprawozdaniu z działalności, jako wyodrębnioną część – oświadczenie na temat informacji niefinansowych lub sporządzają odrębnie sprawozdanie na temat informacji niefinansowych.

W 2019 r. w ramach nadzoru nad informacją niefinansową dokonano analizy zgodności wszystkich sprawozdań niefinansowych emitentów z art. 49b ustawy o rachunkowości, tj. sprawdzono, czy zawierają one następujące informacje w zakresie niezbędnym dla oceny działalności emitentów:

- zwięzły opis modelu biznesowego jednostki;

Raportowanie niefinansowe – uregulowania prawne

⁵<https://www.esma.europa.eu/>

⁶<https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-publishes-23rd-extract-eecs-database>

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumen-

tów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (jt. Dz. U. 2019 poz. 623 ze zm.)

⁸ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. 2019 poz. 351)

- kluczowe niefinansowe wskaźniki efektywności związane z działalnością jednostki;
- opis polityk stosowanych przez jednostkę w odniesieniu do zagadnień społecznych, pracowniczych, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji, a także opis rezultatów stosowania tych polityk;
- opis procedur należytej staranności - jeżeli jednostka je stosuje w ramach ww. polityk;
- opis istotnych ryzyk związanych z działalnością jednostki mogących wywierać niekorzystny wpływ na zagadnienia niefinansowe, a także opis zarządzania tymi ryzykami.

Raportowanie niefinansowe

Obowiązkowi raportowania niefinansowego za 2018 rok podlegało

158 emitentów, w tym:

- 10 emitentów w zakresie wyłącznie raportów jednostek,
- 60 emitentów w zakresie wyłącznie raportów grup kapitałowych,
- 88 emitentów w zakresie raportów zarówno jednostek, jak i grup kapitałowych.

Emitenci przekazali do publicznej wiadomości łącznie **178 raportów** na temat informacji niefinansowych za 2018 r., w tym:

- 79 oświadczeń,
- 99 sprawozdań.

Dziewięciu emitentów skorzystało ze zwolnienia z obowiązku sporządzenia oświadczeń/sprawozdań na temat informacji niefinansowych na podstawie art. 49b ust. 11 ustawy o rachunkowości w związku z opublikowaniem oświadczenia/sprawozdania niefinansowego przez jednostkę dominującą wyższego szczebla, obejmującego informacje dotyczące danego emitenta.

W przypadku oświadczeń/sprawozdań niefinansowych za 2018 rok zostały one sporządzone w oparciu o następujące standardy:

- GRI (Global Reporting Initiative) – 60 emitentów,
- SIN (Standard Informacji Niefinansowych) - 23 emitentów,
- standardy własne – pozostali emitenci.

**Raportowanie
niefinansowe –
działania nadzorcze**

W 2019 r. w ramach nadzoru nad informacją niefinansową skierowano do 8 emitentów **zalecenia** przekazywania do publicznej wiadomości raportów rocznych zawierających oświadczenia / sprawozdania na temat informacji niefinansowych w zakresie określonym w art. 49b ustawy o rachunkowości.

Dotyczyły one:

- opisu istotnych ryzyk związanych z działalnością jednostek,
- opisu kluczowych niefinansowych wskaźników efektywności związanych z działalnością jednostki,
- niewystarczającego zakresu danych jednostkowych.

4 Analiza terminowości publikacji i kompletności zawartości raportów okresowych emitentów oraz działania nadzorcze

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. obowiązkom przekazywania do publicznej wiadomości raportów okresowych na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 2 ustawy o ofercie publicznej podlegało **436 emitentów** papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym, niebędących funduszami inwestycyjnymi.

Dodatkowo, według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. **338 emitentów**, będących podmiotami dominującymi grup kapitałowych zobowiązanych było do przekazywania do publicznej wiadomości skonsolidowanych raportów okresowych.

Ogółem w 2019 r. emitenci przekazali do publicznej wiadomości ponad **2 tysiące raportów okresowych**.

W przypadku 23 emitentów wystąpiły problemy z terminowym wypełnianiem obowiązków w zakresie raportowania okresowego. W stosunku do tych podmiotów podjęto czynności nadzorcze.

Obowiązkowi przekazania do publicznej wiadomości raportów za rok 2018 podlegało 449 emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym, niebędących funduszami inwestycyjnymi.

Nadzór nad terminowością i kompletnością raportów okresowych

Czynności nadzorcze podjęte w roku 2019 w zakresie nadzoru nad terminowością publikacji raportów okresowych emitentów to m.in.:

- skierowanie w 14 przypadkach do właściwego departamentu UKNF wniosków o wystąpienie do GPW z **żądaniem zawieszenia obrotu**

na podstawie art. 20 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi⁹, w związku z brakiem terminowego przekazania raportów okresowych lub brakiem zamieszczenia w raportach rocznych i półrocznych odpowiednio sprawozdań biegłych rewidentów z badania lub raportów z przeglądu sprawozdań finansowych, w tym:

- brak raportu za 2018 r.
- brak sprawozdania biegłego z badania sprawozdania finansowego za 2018 r.
- brak raportu za I kwartał 2019 r.
- brak raportu za I półrocze 2019 r.
- brak raportu biegłego rewidenta z przeglądu sprawozdania finansowego za I półrocze 2019 r.

W ramach nadzoru nad kompletnością zawartości raportów okresowych szczególnej uwadze podlegało wypełnianie przez emitentów nowych przepisów Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych¹⁰ w zakresie zamieszczenia dodatkowych elementów, określonych w § 70. ust. 1 pkt 7) i 8) oraz § 70. ust. 6 lit. I. dotyczących:

- informacji zarządu i oświadczeń rady nadzorczej w sprawie wyboru

firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie rocznego sprawozdania finansowego oraz przestrzegania przepisów dotyczących powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu,

- zamieszczenia w sprawozdaniu zarządu z działalności emitenta informacji dotyczących komitetu audytu.

W ww. zakresie stwierdzono najwięcej nieprawidłowości.

Czynności nadzorcze podjęte w roku 2019 w zakresie nadzoru nad kompletnością zawartości raportów okresowych emitentów to m.in.:

⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (j.t. Dz.U. 2018 poz. 2286 ze zm.)

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. 2018 poz. 757)

- skierowanie **zaleceń** do 61 emitentów na podstawie art. 68 ust. 5 ustawy o ofercie publicznej, dotyczących przekazania, uzupełnienia lub skorygowania raportów okresowych. Zalecenia te dotyczyły m.in.:
 - uzupełnienia raportu o informację zarządu, sporządzoną na podstawie oświadczenia rady nadzorczej o dokonaniu wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie rocznego sprawozdania finansowego zgodnie z przepisami,
 - uzupełnienia raportu o oświadczenie rady nadzorczej stwierdzające, że są przestrzegane przepisy dotyczące powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu lub zostały spełnione warunki określone w obowiązujących przepisach umożliwiające powierzenie funkcji komitetu audytu radzie nadzorczej oraz, że komitet audytu albo rada nadzorcza wykonywała zadania komitetu audytu przewidziane w obowiązujących przepisach,
 - uzupełnienia informacji zawartych w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego w odniesieniu do komitetu audytu poprzez wskazanie osób spełniających ustawowe kryteria niezależności, osób posiadających wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych, ze wskazaniem sposobu ich nabycia oraz osób posiadających wiedzę i umiejętności z zakresu branży, w której działa emitent, ze wskazaniem sposobu ich nabycia,
 - uzupełnienia raportu o ocenę dokonaną przez radę nadzorczą wraz z uzasadnieniem dotyczącą sprawozdania z działalności emitenta i sprawozdania finansowego w zakresie ich zgodności z księgami, dokumentami oraz ze stanem faktycznym,
 - uzupełnienia sprawozdania z działalności o nazwy firm dostawców lub odbiorców, w przypadku gdy udział jednego odbiorcy lub dostawcy osiągnął co najmniej 10% przychodów ze sprzedaży ogółem,
 - uzupełnienia sprawozdania z działalności, w przypadku gdy emitent dokonywał emisji papierów wartościowych w okresie objętym raportem o informacje, kiedy, na jakie cele i w jakiej wysokości środki z emisji zostały przeznaczone,
 - uzupełnienia sprawozdania z działalności o szczegółowe informacje o przeterminowanych zobowiązaniach i zobowiązaniach warunkowych z krótkim terminem wymagalności oraz informacji, czy emitent posiada środki pieniężne na ich uregulowanie a jeżeli nie, to kiedy i w jaki sposób spółka pozyskała lub zamierza

- pozyskać środki pieniężne oraz na jakie bariery się natknęła i jakie działania podjęła lub zamierza podjąć,
- skierowanie do 82 emitentów **żądania wyjaśnień** w związku z wątpliwościami odnośnie prawidłowości sporządzenia raportów rocznych za 2018 r. w zakresie wskazanym w I tiret.

5 Analiza informacji poufnych emitentów i działania nadzorcze

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. obowiązkom przekazywania do publicznej wiadomości informacji poufnych podlegało **911 emitentów**, w tym 517 na rynku regulowanym (krajowi i zagraniczni emitenci akcji, emitenci listów zastawnych, jednostki samorządu terytorialnego oraz emitenci certyfikatów inwestycyjnych i emitenci obligacji) oraz 395 w alternatywnym systemie obrotu (emitenci akcji oraz obligacji). W zakresie emitentów, których papiery wartościowe

są wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu, nadzór nad informacją poufną, zgodnie z ustawą o ofercie publicznej, prowadzony jest przez organizatora obrotu. KNF współpracuje z Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie w tym zakresie oraz podejmuje interwencje, w przypadku gdy organizator alternatywnego systemu obrotu ma trudności z uzyskaniem wyjaśnień od emitentów.

Nadzór nad informacją poufną

W 2019 r. w ramach nadzoru nad informacją poufną emitentów wydano 55 zaleceń mających na celu zaprzestanie naruszania obowiązków informacyjnych, które dotyczyły m.in.:

- braku przekazania do publicznej wiadomości informacji o złożeniu wniosku o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego lub upadłościowego, braku przekazania informacji o wydawanych przez sąd postanowieniach w ramach prowadzonych postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych,
- braku identyfikacji rozpoczęcia negocjacji jako informacji poufnej, mało precyzyjnego oznaczenia przedmiotu prowadzonych negocjacji oraz kontrahenta,
- braku wskazania stron umów zawieranych przez emitentów, warunków finansowych, przedmiotu umów, zastrzeżonych w umowach warunków, informacji o powiązaniach z kontrahentem,

- braku identyfikacji informacji o odstąpieniu od umowy jako informacji poufnej, braku wskazania skutków odstąpienia od umowy,
- procesów rozłożonych w czasie (w tym procesów związanych z zakupem lub sprzedażą aktywów, przejęciami innych podmiotów), w szczególności w związku z brakiem prawidłowej identyfikacji kolejnych powstających informacji poufnych, aktualizacji informacji o wynikach kolejnych etapów,
- braku identyfikacji informacji o pogorszeniu sytuacji finansowej jako informacji poufnej, nieprecyzyjnego wskazania okoliczności i przyczyn pogorszenia sytuacji finansowej.

Celem podjętych działań nadzorczych w tym zakresie było zapewnienie, aby informacje poufne przekazywane były do publicznej wiadomości przez emitentów w sposób umożliwiający szybki

dostęp oraz pełną, prawidłową i terminową ocenę informacji przez inwestorów.

6 Wybrane obszary dotyczące raportowania finansowego, na które należy zwrócić uwagę

W wyniku przeprowadzonej w 2019 roku analizy w raporcie przedstawiono zagadnienia, na które należy zwrócić uwagę przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2019 i kolejne okresy sprawozdawcze. Wśród nich obecne będą wymogi będące przedmiotem najnowszych wspólnych priorytetów nadzorczych ESMA.

Poza tematami związanymi bezpośrednio z zastosowaniem odpowiednich standardów rachunkowości nowym szczególnym zagadnieniem jest Jednolity Elektroniczny Format Raportowania (ang. European Single Electronic Format, ESEF).

Europejskie wspólne priorytety nadzorcze – sprawozdania finansowe za 2019 r.

- szczególne zagadnienia związane ze stosowaniem **MSSF 16 Leasing**,

- działania następcze w zakresie szczególnych zagadnień związanych ze stosowaniem **MSSF 9 Instrumenty finansowe** w przypadku instytucji kredytowych oraz **MSSF 15 Przychody z umów z klientami** w przypadku emitentów korporacyjnych, oraz
- szczególne zagadnienia związane ze stosowaniem MSR 12 Podatek dochodowy (w tym stosowaniem KIMSF 23 Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu)

6.1 Skutki pandemii COVID-19

Trwająca obecnie pandemia COVID-19 wywiera wpływ również na działalność gospodarczą emitentów. Powinni oni zatem zwrócić uwagę na konieczność rzetelnego odzwierciedlenia w sprawozdaniach finansowych skutków pandemii na sytuację finansową, wyniki i przepływy pieniężne danej jednostki.

Zdarzenia i transakcje zaistniałe przed końcem okresu sprawozdawczego powinny zostać ujęte bezpośrednio w ramach pozycji w głównych częściach sprawozdania finansowego. Szczególnej wagi nabierają te pozycje, których ujęcie lub wycena zależą od szacunków, w tym od prognoz. Pandemia może skutkować mniejszą pewnością co do przyszłych zdarzeń – a w konsekwencji również co do prawidłowości oszacowań. Niezależnie od obowiązku ujęcia i wyceny poszczególnych pozycji zgodnie z najlepszą wiedzą jednostki, wszelkie znaczące osądy oraz niepewności szacunków powinny być

ujawniane w sprawozdaniach finansowych (por. par. **122-134 MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych**).

Z punktu widzenia użytkowników sprawozdań kluczowe mogą być również informacje na temat zdarzeń, które wystąpiły po dniu kończącym okres sprawozdawczy. Wymogi w tym zakresie dotyczą zarówno rocznych sprawozdań finansowych (par. **21-22 MSR 10 Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego**), jak i sprawozdań śródrocznych (par. **16A lit. h MSR 34 Śródroczna sprawozdawczość finansowa**).

Zasadne jest śledzenie komunikatów organów nadzorczych, w tym instytucji europejskich: [ESMA](#), [EBA](#) i [EIOPA](#), odnoszących się do sprawozdawczości finansowej. W szczególności należy zwrócić uwagę na stanowiska związane z zastosowaniem MSSF 9 *Instrumenty finansowe* przez kredytodawców.¹¹ Stanowiska te dotyczą przede

¹¹ [Stanowisko ESMA z 25 marca 2020 r. Rachunkowe skutki epidemii COVID-19 na ustalenie oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z MSSF 9 \(ESMA32-63-951\)](#).

[Stanowisko EBA z 25 marca 2020 r. ws. zastosowania wymogów ostrożnościowych dotyczących niewywiązywania się z zobowiązań, forbearance i MSSF 9 w świetle środków związanych z COVID-19](#).

wszystkim klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie w związku z wdrażanymi specjalnymi ulgami dla kredytobiorców – zarówno przewidzianymi w powszechnie obowiązującym prawie jak i stosowanymi z inicjatywy instytucji kredytowych. Podkreślone zostało, że poszczególne przypadki należy rozpatrywać indywidualnie i niewskazane jest automatyczne stosowanie standardowych interpretacji, a w konsekwencji dotychczasowego podejścia w następujących obszarach:

- identyfikacja znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego (*significant increase in credit risk, SICR*);

6.2 Zastosowanie MSSF 9

MSSF 9, mimo że największy wpływ miał na sprawozdania finansowe instytucji finansowych, ma istotne znaczenie dla wszystkich emitentów stosujących MSSF. Należy zwrócić uwagę m.in. na ujawnienia związane z zastosowaniem MSSF 9, w szczególności na ujawnienia tych aspektów ECL, które podlegają znacznej dozie osądu i mogą być zindywidualizowane w przypadku poszczególnych jednostek. Ścisłe powiązane z wymogami MSSF 9 w zakresie szacowania i ujmowania strat kredytowych są wymogi ujawnieniowe, które z kolei są uregulowane w przepisach innego standardu tj. MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*. Mając na uwadze jakość kolejnych sprawozdań finansowych sporządzanych przez emitentów, należy

- prognozowanie przepływów pieniężnych na potrzeby ustalenia oczekiwanych strat kredytowych;
- uwzględnienia powszechnych gwarancji udzielanych przez organy publiczne przy ustalaniu oczekiwanych strat kredytowych;
- identyfikacja pozycji, w przypadku których zastosowano *forbearance*. Podkreślić należy, że – tak jak w przypadku stosowania innych standardów – ujawnieniu powinny podlegać wszystkie znaczące osądy oraz niepewności szacunków związane z wykonywaniem wymogów MSSF 9.

podkreślić, że dla zrozumienia sprawozdań finansowych istotne znaczenie mogą mieć informacje związane z ryzykiem kredytowym, których ujawnienie jest wymagane przez MSSF 7.

W przypadku emitentów spoza sektora instytucji finansowych powszechne jest zastosowanie praktycznych rozwiązań w zakresie ECL¹², które bardzo często przyjmują formę macierzy rezerw (macierzy odpisów) dla posiadanych przez daną jednostkę należności.

Należy zwrócić uwagę, że aktywa finansowe, w przypadku których nie ujmuje się żadnych odpisów z tytułu utraty wartości, są wyjątkiem – szczególnie w przypadku należności z tytułu dostaw i usług, jak i należności z tytułu

**MSSF 9 poza
instytucjami
finansowymi**

¹¹ c.d. [Wytyczne EBA z 2 kwietnia 2020 r. ws. ustawowych i pozaustawowych moratoriów na spłatę kredytów stosowanych w świetle kryzysu COVID-19](#)

¹² Expected credit loss – oczekiwane straty kredytowe.

udzielonych pożyczek. Należy oczekiwać, że wartość bilansowa tych aktywów nie będzie tożsama wartości nominalnej danego instrumentu finansowego. Możliwość zastosowania praktycznego rozwiązania (np. macierzy rezerw) nie zwalnia z zastosowania podstawowych wymogów dotyczących modelu ECL (por. par. **B5.5.35 MSSF 9**).

Ponadto, sposób ustalenia macierzy rezerw powinien być klarowny. Metoda identyfikacji grupy aktywów (należności), w przypadku których nastąpił *default* (niewywiązanie się z zobowiązania) powinna być zrozumiała i weryfikowalna. Przeglądowi powinny podlegać aktywa, które są przeterminowane o długie okresy (12 miesięcy,

18 miesięcy, 24 miesiące) – szczególnie jeśli ich wartość bilansowa jest znaczna.

Par. **5.4.4 MSSF 9** przewiduje, że odpisowi podlegają aktywa, jeśli jednostka nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie tych aktywów. Taki odpis może objąć składnik aktywów w całości i powoduje jego wyłączenie z bilansu.

Należy podkreślić konieczność przeprowadzenia przy sporządzaniu kolejnych sprawozdań finansowych rzetelnej analizy w zakresie oszacowania i ujęcia oczekiwanych strat kredytowych i jednocześnie zapewnienia adekwatnych i czytelnych ujawnień w tym obszarze.

6.3 Ryzyko kredytowe i ryzyko płynności

Prezentując informacje na temat każdego rodzaju ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, należy odnosić się do konkretnych i specyficznych dla jednostki i jej grupy kapitałowej informacji, wskazujących stopień narażenia na dane ryzyka oraz sposób powstawania tych ryzyk, a także odpowiednio zmian w tym zakresie w stosunku do poprzedniego okresu (**par. 33 i 34 MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji**).

Ważne są zarówno ujawnienia ilościowe jak i jakościowe, o czym mówi

Ryzyko kredytowe

Należy wyeliminować braki ujawnień na temat ryzyka kredytowego, które mogą dotyczyć:

- sposobu, w jaki emitent zdefiniował niewykonanie zobowiązania (*default*) dla różnych instrumentów finansowych oraz powodów

par. 32A MSSF 7. Zgodnie z **par. 34 lit. a) MSSF 7**, dane ilościowe na temat stopnia narażenia na ryzyko na koniec okresu sprawozdawczego oparte są na informacjach przekazanych wewnętrznie kluczowemu personelowi kierowniczemu jednostki, np. zarządowi lub dyrektorowi generalnemu jednostki.

Poniżej przedstawiono te elementy ujawnień, które wymagają szczególnej uwagi przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

wyboru przyjętych definicji, w świetle **par. 35F lit. b) oraz par. B8A MSSF 7**. Informacje dotyczące przyjętych przez emitenta definicji niewykonania zobowiązania mają ułatwić użytkownikom sprawozda-

Ryzyko kredytowe (MSSF 7)

nia finansowego zrozumienie sposobu, w jaki jednostka zastosowała wymogi dotyczące oczekiwanych strat kredytowych zawarte w MSSF 9. W związku z tym ważne jest również wyjaśnienie jakie czynniki są brane pod uwagę przy ocenie odwrócenia znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego, mając na uwadze **par. B8A lit. c) MSSF 7**.

- przedstawienia aktywów finansowych przeterminowanych powyżej 30 dni, dla których emitent odrzucił założenie o wzroście ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia (**par. 35F lit. a) (ii) MSSF 7**), wraz z uzasadnieniem przyjętego podejścia,
- wskazania czy emitent stosuje praktyczne rozwiązania odnośnie znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego,
- wskazania kwoty ekspozycji kredytów niepracujących (NPL, *non performing loans*) na koniec okresu sprawozdawczego oraz odniesienia tej kwoty do wykazywanej kwoty aktywów z koszyka 3 (etapu 3, *stage 3*),
- przedstawienia aktywów według typów (np. klas, rodzajów produktów), w przypadku których stwierdzono znaczący wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia,

wraz z przedstawieniem wskaźników branych pod uwagę w procesie przeprowadzania przedmiotowej oceny.

Uwzględnienie powyższych informacji w sprawozdaniach finansowych jest niezbędne dla zrozumienia wpływu ryzyka kredytowego na kwotę, rozkład w czasie oraz niepewność przyszłych przepływów pieniężnych.

Sporządzający sprawozdania finansowe powinni zatem zwrócić szczególną uwagę na informacje ilościowe i jakościowe, które umożliwiają użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę kwot zawartych w sprawozdaniu finansowym, które wynikają z oczekiwanych strat kredytowych, w tym zmiany kwoty oczekiwanych strat kredytowych oraz powody takich zmian.

Niewątpliwie istotnym ujawnieniem, pozwalającym ocenić ekspozycję i koncentrację ryzyka kredytowego jest przedstawienie wartości bilansowej brutto składników finansowych (w tym aktywów z tytułu umów) w podziale na stopnie ratingu ryzyka kredytowego oraz przedstawienie ekspozycji na ryzyko kredytowe z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej (**por. par. 35M MSSF 7**).

Ryzyko płynności

Podstawowym wymogiem ujawnieniowym z obszaru **ryzyka płynności** jest przedstawienie analizy wymagalności zobowiązań finansowych, które powinny obejmować również zobowiązania z tytułu dostaw i usług (**par. 39 MSSF 7**). Analiza ta polega

na przedstawieniu terminów wymagalności zobowiązań finansowych (przeterminowanych i nieprzeterminowanych) w szczegółowych perspektywach czasowych wskazanych w **par. B11 MSSF 7** (również dla danych porównawczych). Znaczącą informacją z

Ryzyko płynności (MSSF 7)

punktu widzenia odbiorcy sprawozdania finansowego jest ujawnienie jak będzie rozkładała się spłata zobowiązań w okresie najbliższych 12 miesięcy. Przedstawienie przedziałów krótszych niż 12 miesięcy zdecydowanie ułatwia analizę tej informacji, gdyż często dla oceny sytuacji emitenta i jego perspektyw kluczowe jest dopasowanie wpływów i wypływów pieniężnych w krótkim przedziale czasowym. Przedstawienie natomiast zbyt szerokich przedziałów wymagalności zobowiązań krótkoterminowych (lub przedstawienie wyłącznie podziału na długo i krótkoterminowe zobowiązania) nie odzwierciedla stopnia koncentracji płatności w czasie, a w wielu przypadkach uniemożliwia wręcz przeprowadzenie analizy pod kątem występującego ryzyka płynności.

Konieczne jest zwrócenie uwagi na ujawnienia odnośnie zarządzania ryzykiem płynności, w szczególności konkretnym i specyficznym działaniom, które są istotne dla oceny zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań przez emitenta. Szczególnie ważne są środki i instrumenty, przy wykorzystaniu których emitent może reagować na spadek płynności (**par. 39 lit c MSSF 7**). Niestety sprawozdania finansowe często zawierają jedynie ogólnikowe informacje na ten temat i nie zawierają konkretnych infor-

macji w nocy dotyczącej ryzyka płynności oraz nie odsyłają do innych części sprawozdania finansowego zawierającego przydatne informacje.

Wypełniając powyższe wymogi MSSF 7 należy również mieć na uwadze ujawnienia na temat ryzyka płynności określone w Załączniku B (**par. B10A, B11A-F**), stanowiącym integralną część MSSF 7. Nie ulega wątpliwości, że ocenę zakresu ryzyka umożliwia wyjaśnienie, w jaki sposób zostały ustalone sumaryczne dane ilościowe ujawnione na podstawie informacji przekazywanych wewnątrznie kluczowemu personelowi kierowniczemu. Ponadto w przypadku występowania różnych możliwych terminów wymagalności zobowiązania, w ramach analizy terminów wymagalności należy ujawnić to zobowiązanie według najwcześniejszego terminu, w którym może być wymagalne.

Ujawnienia związane z występowaniem ryzyk dotyczących instrumentów finansowych, w tym w zakresie ryzyka płynności i kredytowego mają szczególne znaczenie w sytuacji, gdy występują niepewności dotyczące kontynuacji działalności emitenta i jego grupy kapitałowej. W przypadku emitentów, którzy przechodzą proces restrukturyzacji, zasadnicze jest ujawnienie analizy wymagalności zobowiązań finansowych wynikających z zatwierdzonego układu z wierzycielami.

6.4 Zastosowanie MSSF 15

MSSF 15 wprowadza pewne zmiany w zakresie ujmowania przychodów oraz związanych z nimi ujawnień. Zastosowanie nowego standardu w zakresie zmian prezentacji i ujawnień może być

istotne, nawet jeżeli sam skutek ilościowy jest nieznaczący. Standard musi mieć zastosowanie do podmiotów prowadzących bardzo zróżnicowaną działalność na całym świecie, zatem

regulacja posługuje się pojęciami ogólnymi, mogącymi objąć potencjalnie każdy rodzaj biznesu. Na poziomie pojedynczej jednostki stosującej MSSF 15 istnieje potrzeba konkretyzacji przepisów MSSF 15, aby pasowały do rodzaju działalności. Dlatego sporządzając sprawozdania finansowe emitenci powinni dołożyć wszelkich starań aby zasady (polityka) rachunkowości zostały przedstawione na poziomie szczegółowości, który pozwoli inwestorom zrozumieć zasady rachunkowości dotyczące przychodów oraz ich wpływ na sprawozdanie finansowe. Oznacza to, że sprawozdanie finansowe powinno zawierać opis zindywidualizowanych i specyficznych zasad (polityki) rachunkowości stosowanej przez emitenta, w przeciwieństwie do obszernych fragmentów zaczerpniętych z MSSF 15 lub szablonowych opisów.

Opis zasad (polityki) rachunkowości powinien odnosić się m.in. do:

- identyfikacji zobowiązań do wykonania świadczenia (por. **par. 119 MSSF 15**),
- określania ceny transakcyjnej oraz przypisania ceny transakcyjnej do poszczególnych świadczeń (por. **par. 126 MSSF 15**),
- metody pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia, w tym opisu charakterystycznych dla emitenta przyczyn ujemowania przychodów, tj. opisu

przypadków w których przechody te ujemowane są w czasie albo w określonym momencie (por. **par. 124-125 MSSF 15**).

- ujemowania aktywów oraz zobowiązań z tytułu umów z klientami (por. **par. 117 MSSF 15**),
- dokonywanych aktualizacji szacowanych cen transakcyjnych (por. **par. 118 MSSF 15**).

Dodatkowo należy podkreślić, że w odniesieniu do przychodów **par. 114 MSSF 15** wymaga, aby ujawnić w jaki sposób przyjęte przez emitenta kategorie przychodów z tytułu umów z klientami odzwierciedlają sposób w jaki czynniki ekonomiczne wpływają na charakter, kwotę, termin płatności oraz niepewność przychodów i przepływów pieniężnych.

Podkreślić należy, że w niektórych przypadkach wymienione powyżej elementy ujawnień mogą być nieistotne dla danego emitenta. Jednak jeśli w ramach wdrożenia lub stosowania MSSF 15 dany aspekt wymagał głębszej analizy kierownictwa, może to stanowić przesłankę uznania, iż zasadne byłoby przedstawienie odpowiedniej informacji i opatrzenie komentarzem zindywidualizowanej zasady rachunkowości. Zatem, aby ujawnienia te były użyteczne, powinny być przedstawione w kontekście typowych dla emitenta umów, warunków i sytuacji.

6.5 Wdrożenie MSSF 16

Szczególne zagadnienia związane ze stosowaniem w przypadku leasingobiorców MSSF 16 Leasing w sprawozdaniach finansowych za 2019 r.

MSSF 16 obowiązuje w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie, z możliwością wcześniejszego zastosowania przez jednostki, które wdrożyły również MSSF 15 w terminie zastosowania tego standardu lub

Okres leasingu

ESMA oczekuje od emitentów przedstawiania informacji na temat dokonanych osądów, subiektywnych ocen dokonanych przez kierownictwo przy ustalaniu okresu leasingu (**par. 18-21 oraz par. B34-41 MSSF 16**). ESMA podkreśla, że ustalenie okresu leasingu jest jednym z obszarów opartych na osądzie, zwłaszcza, gdy umowa leasingu nie zawiera szczególnych postanowień odnośnie wypowiedzenia, przedłużenia umowy leasingu. ESMA wskazuje decyzję ws. agendy KIMSF z 26 listopada 2019 r. (*IFRS IC Agenda Decision*)¹⁴ w sprawie okresu leasingu i okresu ekonomicznej użyteczności

Stopa dyskontowa

Emitent będący leasingobiorcą wyceńnięcia zobowiązanie z tytułu leasingu poprzez dyskontowanie opłat leasingowych stosując stopę procentową leasingu. W sytuacji gdy stopy procentowej leasingu nie można z łatwością

przed tą datą. Przedmiotem monitoringu i oceny w odniesieniu do rocznych sprawozdań finansowych emitentów za 2019 r., zgodnie z priorytetami nadzorczymi ESMA¹³, będzie min. wdrożenie MSSF 16.

ulepszeń w najmowanych aktywach i zaleca emitentom, dla których *Agenda Decision* może mieć wpływ, do ciągłego monitorowania przyszłych dyskusji w ramach KIMSF, do przekazywania odpowiednich informacji odnośnie zasad (polityki) rachunkowości. ESMA zachęca emitentów do ujawniania wystarczających informacji na temat osądów i subiektywnych ocen dokonanych przy ustalaniu okresu leasingu niezbędnych do zrealizowania celu zawartego w **par. 51 MSSF 16** oraz spełnienia wymogów określonych w **par. 122 oraz 125 MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych**

***IFRIC Agenda
Decisions a okres
leasingu***

ustalić, leasingobiorca powinien zastosować krańcową stopę procentową leasingobiorcy, która powinna być ustalona jako stopa specyficzna dla danego leasingu, z uwzględnieniem bazowego składnika aktywów oraz warunków leasingu. ESMA zwraca

¹³ Publiczne Stanowisko ESMA w sprawie priorytetów nadzorczych dla sprawozdań finansowych za rok 2019 – *European Common Enforcement Priorities for 2019 IFRS financial statements* (ESMA32-63-791) https://www.knf.gov.pl/o_nas/wspol-praca_miedzynarodowa/unia/ESNF/aktualnosci?articleId=67515&p_id=18

¹⁴<https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/november-2019/#3>

uwagę na dyskusje na ten temat prowadzone w ramach KIMSF¹⁵ i przypomina emitentom, aby wzięli pod

Prezentacja i ujawnienia

ESMA przypomina, że emitenci będący leasingobiorcami mają obowiązek przedstawiania w sprawozdaniach finansowych przydatnych informacji z punktu widzenia użytkowników tych sprawozdań. Ujawnienia powinny ułatwić użytkownikom analizę wpływu umów leasingowych na sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych (**par. 51-52 MSSF 16**).

Jednym z wymogów w zakresie ujawnień w pierwszym roku zastosowania nowego standardu jest odpowiednie wyjaśnienie charakteru i skutków wszelkich zmian w zasadach (polityce) rachunkowości, przedstawienie ilościowego wpływu na każdą pozycję sprawozdania finansowego (**par. 28 MSR 8 i par. C12-C13 MSSF 16**) oraz zmian w zakresie prezentacji (**par. 47-50 MSSF 16**). Dodatkowo emitenci mają obowiązek przedstawiania informacji na temat znaczących osądów i założeń dokonanych przy stosowaniu MSSF 16 (**par 122-126 MSR 1**). Osądy te mogą obejmować w szczególności ustalenie zobowiązania z tytułu leasingu (np. okresu leasingu, zastosowanej stopy dyskontowej), a także ocenę tego, czy dana umowa spełnia definicję leasingu w rozumieniu MSSF 16.

Ponadto wymagane ujawnienia leasingobiorców zawarte w **par. 53-60 MSSF 16** obejmują min.:

uwagę cel określony w MSSF 16 przy ustalaniu krańcowej stopy procentowej.

- odpisy amortyzacyjne od składników aktywów z tytułu prawa od objętych umową leasingową w podziale na klasy, koszty odsetek od zobowiązań z tytułu leasingu, koszty związane z leasingiem krótkoterminowym i leasingiem aktywów niskowartościowych, koszty związane ze zmiennymi opłatami leasingowymi (nieuwzględnione w wycenie zobowiązań leasingowych), dochody z podnajmu składników aktywów objętych umową leasingową, sumę wpływów pieniężnych z tytułu leasingu, elementy dodane do aktywów objętych umową leasingu, zyski i straty z transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego, wartość bilansową aktywów objętych umową leasingu na koniec okresu sprawozdawczego, w podziale na klasy aktywów (**par. 53-54 MSSF 16**),
- informacje jakościowe i ilościowe specyficzne dla danej jednostki dotyczące charakteru i głównych cech leasingów, przyszłych wpływów pieniężnych nie uwzględnionych w wycenie zobowiązań z tytułu leasingu, sprzedaż i leasing zwrotny (**par. 59 oraz B48-B52 MSSF 16**),
- analizę terminów wymagalności zobowiązań z tytułu leasingu, odrębnie od analizy innych zobowiązań finansowych (**par. 58 MSSF 16**).

¹⁵<https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/september-2019/#7>

Utrata wartości aktywów z tytułu prawa do użytkowania

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania podlega ocenie wystąpienia przesłanek wskazujących na możliwość utraty wartości, a w przypadku stwierdzenia, że takie przesłanki zachodzą, podlega testom sprawdzającym czy nastąpiła utrata wartości tych aktywów (**par. 33 MSSF 16**). W związku z tym może być konieczne dostosowanie testu na utratę wartości w celu uwzględnienia specyfiki rachunkowości przy obliczaniu przepływów pieniężnych do celu ustalenia wartości odzyskiwalnej. W tym

Przepisy przejściowe

W zakresie ujawnień informacji dotyczących przejścia emitenci powinni ujawnić informacje o wybranej metodzie przejścia (**par. C5 MSSF 16**), o zastosowanych praktycznych rozwiązaniach (**par. C10 MSSF 16**) oraz o zwolnieniu z ujmowania MSSF 16 (**par. 5 MSSF 16**).

ESMA przypomina emitentom, że składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania ujęty przez leasingobiorcę w dniu pierwszego zastosowania w przypadku leasingów wcześniej zaklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17 może różnić się od zobowiązania z tytułu leasingu obliczonego według zmodyfikowanej metody retrospektywnej (np. gdy przed dniem pierwszego zastosowania

Alternatywne pomiary wyników

W związku z wdrożeniem MSSF 16 niektórzy emitenci zmienili lub wprowadzili nowe alternatywne pomiary wyników (APM) w przekazywanych przez

względnie, oprócz ujawnień wymaganych **par. 134 MSR 36**, ESMA zachęca emitentów do przekazania informacji o tym, jak zmieniły się metodyki, dane wejściowe i założenia wykorzystywane do przeprowadzenia testów na utratę wartości, na przykład przy ustalaniu wartości księgowej oraz wartości użytkowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, obejmującej dany składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu w teście na utratę wartości.

istnieją jakiegokolwiek zapłacone z góry i naliczone opłaty z tytułu leasingu) (**par. C8 lit b) ppkt (ii) MSSF 16**).

ESMA przypomina, że w przypadku zastosowania przez emitentów zmodyfikowanego podejścia retrospektywnego wymagane jest wyjaśnienie różnicy między kwotami przyszłych opłat, do których emitenci są zobowiązani z tytułu leasingu operacyjnego ujawnionymi w czasie stosowania MSR 17 a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi zgodnie z MSSF 16 oraz informacji na temat średniej ważonej krańcowej stopy procentowej zastosowanej do zobowiązań z tytułu leasingu w dniu pierwszego zastosowania (**par. C12 MSSF 16**).

siebie dokumentach (np. ujawnieniach doraźnych, prospektach emisyjnych lub sprawozdaniach z działalno-

ści zarządu). ESMA przypomina o informacjach dotyczących APM, które należy uwzględnić w raportach zgodnie z Wytycznymi ESMA w sprawie alternatywnych pomiarów wyników (ESMA/2015/1057, Załącznik IV, 30.06.2015 r.).

6.6 Kontrola i konsolidacja

Jednym z istotniejszych zagadnień sprawozdawczości finansowej, wymagających często pogłębionej analizy, jest ustalenie czy jednostka sprawuje kontrolę nad innym podmiotem i czy podmiot ten powinien zostać objęty konsolidacją. Uregulowania w tym zakresie zawarte są w MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*.

Przepisy MSSF 10 wymagają przeprowadzenia oceny pod kątem sprawowania kontroli nad jednostką i określenia statusu jednostki dominującej niezależnie od charakteru zaangażowania inwestora w danej jednostce (por. **par. 5 MSSF 10**). Sprawowanie kontroli nad innym podmiotem wymaga z kolei od podmiotu, który jest jednostką dominującą, sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego (**par. 4 MSSF 10**).

Należy przy tym podkreślić, że oceniając, czy emitent sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, konieczne jest wzięcie pod uwagę wszystkich faktów i okoliczności.

Otoczenie gospodarcze w jakim funkcjonują podmioty (emitenci) nie jest jednolite i dlatego w praktyce spotykamy się z różnorodnymi rozwiązaniami w relacjach pomiędzy współpracującymi podmiotami. Przedsiębiorstwa działają w różnych strukturach

Szczególne ujawnienia w zakresie alternatywnych pomiarów wyników powinni zapewnić emitenci, którzy zastosowali zmodyfikowane podejście retrospektywne, dla których dane finansowe za bieżący okres sprawozdawczy i za poprzednie lata nie będą porównywalne.

organizacyjnych, mają odmienne modele biznesowe i skomplikowane zasady współpracy, a także często występują pomiędzy nimi formalne lub nieformalne powiązania osobowe. Same przepisy MSSF wskazują, że niekiedy ocena władzy jest oczywista i wynika z posiadanych praw i wówczas można ją ocenić biorąc pod uwagę prawa głosu. Jednak w innych przypadkach ocena jest bardziej złożona i będzie wymagać rozważenia więcej niż jednego czynnika, na przykład wówczas, gdy władza wynika z jednego lub więcej ustaleń umownych (por. **par. 11 MSSF 10**). Podkreślenia wymaga istotność tej kwestii, biorąc pod uwagę, że w praktyce często występują przypadki, w których ocena występowania władzy i kontroli wymaga głębszej analizy niż ocena posiadanych praw głosu. Niektóre zagadnienia wymagają rozważenia w procesie oceny występowania kontroli nad innymi jednostkami – przede wszystkim w nieoczywistych przypadkach, gdy występuje konieczność szerszego podejścia do oceny sprawowania kontroli.

W ramach oceny pod kątem sprawowania władzy MSSF 10 wskazuje na zasadność przeprowadzenia analizy pod kątem występowania „więcej niż bier-

nego zainteresowania daną jednostką”, o czym stanowi **par. B19 MSSF 10**. Powyższe ma miejsce na przykład w sytuacji gdy pomiędzy emitentem i innymi podmiotami występują lub występowały silne i wielopłaszczyznowe relacje biznesowe lub powiązania osobowe o długoterminowym charakterze. Nawet nieformalne powiązania istniejące w przeszłości mogą stanowić przesłankę dla konieczności ich analizy pod kątem możliwości sprawowania władzy nad innym podmiotem jeśli wpływ tych powiązań ma znaczenie dla aktualnej sytuacji. Przykładem może być sytuacja, w której kluczowy personel kierowniczy danego podmiotu to obecni lub byli pracownicy emitenta (por. **par. B19 lit. a MSSF 10**).

Należy ze szczególną uwagą przeanalizować sytuacje, w których jednostka w ramach silnych relacji biznesowych z innymi podmiotami:

- jest w stanie w taki sposób planować procesy produkcyjne aby osiągać korzyści skali i obniżyć koszty produkcji przy wykorzystaniu majątku i procesów innych podmiotów;
- wymieniać z podmiotami współpracującymi specjalistyczną wiedzę i *know how* (por. **par. B57 MSSF 10**);
- ma decydujący wpływ na finansowania tych podmiotów współpracujących (ustalanie terminów regulowania ich długów, gwarantowanie ich zobowiązań) (**par. B19 lit. b pkt I i II MSSF 10**);
- występuje silna specjalizacja produkcji,

- procesy produkcyjne jednostki i danego kontrahenta są komplementarne, a od rezultatów współpracy zależy efektywność działalności operacyjnej i poziom wypracowywanej rentowności emitenta (**par. B57 lit c) MSSF 10**).

Konieczne jest kompleksowe podejście do analizy faktów i okoliczności mogących świadczyć o sprawowaniu władzy nad innym podmiotem. Wymieniony wyżej przepis **par. B19** wskazuje inne elementy które sugerują, że zainteresowanie emitenta (inwestora) daną jednostką może być więcej niż bierne i w połączeniu z innymi prawami, może wskazywać na posiadanie przez niego władzy.

Szczególnego zaznaczenia wymaga również fakt, że zgodnie z **par. 12 MSSF 10** emitent może posiadać władzę nawet wówczas, gdy jego prawa do bieżącego kierowania istotnymi działaniami innej jednostki nie były jeszcze wykonywane, wystarczy jedynie posiadanie przez emitenta takiej możliwości. Tak więc w procesie oceny emitent powinien uwzględnić fakty i okoliczności świadczące o tym, że ma on praktyczną możliwość kierowania istotnymi działaniami, nie ograniczając się jedynie do posiadanych praw głosu czy ustaleń umownych (por. **par. B18 MSSF 10**).

Innym istotnym zagadnieniem przy ocenie sprawowania kontroli jest określenie czy inwestor posiadający prawo podejmowania decyzji określa, czy jest mocodawcą czy agentem (por. **par. 18 MSSF 10**). W tym zakresie, oceniając kwestię kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji, emitent powinien wziąć pod uwagę

Faktyczna kontrola

charakter swoich relacji z innymi podmiotami (**par. B4 MSSF 10**) i ustalić m.in. czy inne podmioty działają w jego imieniu, czyli czy są „faktycznymi agentami”, co wymaga oceny sytuacji, z uwzględnieniem nie tylko charakteru tych relacji, ale także sposobu, w jaki te podmioty współdziałają między sobą i z emitentem (**por. par. B73 MSSF 10**).

Ponadto, jeżeli fakty i okoliczności wskazują, iż nastąpiła zmiana jednego lub więcej elementów z trzech elementów kontroli (zob. także **par. B80–**

B85) to konieczne jest przeprowadzenie ponownej oceny co do sprawowania kontroli nad daną jednostką (**por. par. 8 MSSF 10**). Kontrola może zostać utracona na skutek ustaleń umownych, w wyniku których emitent nie może dalej czerpać żadnych korzyści z jednostki, w której ma inwestycje. Zatem należy pamiętać, że ocena pod kątem sprawowania kontroli powinna być dokonywana na bieżąco z uwzględnieniem zmiany okoliczności i faktów mogących mieć znaczenie w tym aspekcie.

Proces analizy relacji i powiązań pomiędzy podmiotami, a także oceny pod kątem sprawowania kontroli nad inną jednostką często jest procesem skomplikowanym, co wynika z różnorodności rozwiązań występujących w realiach gospodarczych. Powyżej wskazane zostały tylko niektóre z przepisów, które w ocenie sporządzających niniejszy raport zawierają istotne kwestie wymagające uwzględnienia, jednak każda jednostka powinna dokonywać własnej analizy dostosowanej do uwarunkowań gospodarczych, w których funkcjonuje.

**Indywidualna
ocena kontroli**

6.7 Jednolity elektroniczny format raportowania (ang. European Single Electronic Format, ESEF)

Zgodnie z przepisami Dyrektywy Transparencji¹⁶, a także regulacyjnych standardów technicznych raportowania ESEF (RTS ESEF)¹⁷, emitenci, których papiery wartościowe zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulo-

wanym na terytorium Unii Europejskiej, będą mieli obowiązek sporządzania raportów rocznych w jednolitym europejskim formacie raportowania (ESEF) za lata obrotowe rozpoczynające się 1 stycznia 2020 r. lub później. Stosownie do RTS ESEF emitenci

¹⁶ Dyrektywa 2004/109/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE.

¹⁷ Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/815 z dnia 17 grudnia 2018 r. uzupełniające dyrektywę

2004/109/WE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących specyfikacji jednolitego elektronicznego formatu raportowania.

będą sporządzać swoje raporty roczne oraz skonsolidowane raporty roczne w formacie XHTML. Raporty sporządzone w tym formacie będą mogły być otwierane i przeglądane przy pomocy standardowej przeglądarki internetowej. Dodatkowo w przypadku skonsolidowanych raportów rocznych RTS ESEF wymaga aby podstawowe części skonsolidowanego sprawozdania finansowego¹⁸, były znakowane (tagowane) zgodnie z taksonomią ESEF, opartą na taksonomii MSSF oraz używającą języka znaczników XBRL. Znaczniki XBRL mają być wbudowane w dokument XHTML z użyciem specyfikacji Inline XBRL (iXBRL). Ponadto stosownie do RTS ESEF począwszy od 1 stycznia 2022 roku znakowana musi być również informacja dodatkowa (noty) skonsolidowanego sprawozdania finansowego z użyciem standardu znakowania zbiorowego (blokowego), co oznacza że całe sekcje informacji dodatkowej oznakowane będą za pomocą pojedynczego elementu taksonomii.

Wprowadzenie nowych wymogów RTS ESEF wymaga od każdego emi-

tenta przede wszystkim przeprowadzenia szczegółowej analizy pod kątem występowania w taksonomii ESEF znaczników potrzebnych do oznaczenia poszczególnych pozycji występujących w ramach podstawowych części skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Analiza taka ma zapobiegać niepotrzebnemu tworzeniu elementów rozszerzeń taksonomii. Dodatkowo należy zaznaczyć, że rozszerzenia elementów taksonomii muszą być tworzone zgodnie z zasadami zawartymi w RTS ESEF oraz Podręczniku sprawozdawczości zgodnej z formatem ESEF¹⁹ dostępnymi na stronie internetowej KNF.

UKNF rozpoczął prace mające na celu przystosowanie dotychczasowego systemu ESPI do przyjmowania, walidacji i przekazywania do publicznej wiadomości raportów sporządzonych w formacie ESEF. Dostosowanie ESPI do wymogów ESEF to początek budowy nowej platformy sprawozdawczej służącej do wymiany informacji, przyjaznej dla jej użytkowników oraz opartej na nowoczesnych technologiach informatycznych.

¹⁸ Sprawozdanie z sytuacji finansowej (bilans), sprawozdanie z zysków lub strat i całkowitych dochodów (rachunek wyników, rachunek zy-

sków i strat), sprawozdanie z przepływów pieniężnych, sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym.

¹⁹https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Esef_reporting_manual_68573.pdf

7 Podsumowanie

Celem publikowania informacji przez emitentów jest dostarczenie interesariuszom informacji, które są użyteczne przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Informacje regulowane powinny zapewniać odpowiedni poziom szczegółowości, który będzie pomocny do pełnego zrozumienia wpływu danego zagadnienia na działalność emitenta. Należy podkreślić, że szczególnie przydatne jest uwzględnienie informacji, które są specyficzne dla danej jednostki.

Należy pamiętać o następujących kwestiach:

- zamieszczenie wielu nieistotnych informacji ogranicza zrozumiałość raportu,
- rzetelne i zrozumiałe raportowanie może wymagać ujawnienia dodatkowych informacji, które nie są wymagane wprost w szczegółowych przepisach,
- należy unikać szablonowego języka,
- fakty i okoliczności, które wymagają szczególnej analizy i oceny kierownictwa mogą stanowić istotną informację, której oczekują użytkownicy informacji regulowanych emitenta.